

MIHAI BERECHET :

„9 caiete...” fermecătoare *

Cunoscut publicului ca om de teatru și film, actor dar în special regizor, Mihai Berechet redebutează matur (la 57 de ani) înscriindu-și numele, de data aceasta, nu pe genericul unui film, și nici pe alifish unui spectacol teatral, ci pe coperta (albastră) a celor „9 caiete albastre”, o carte apărută la Editura Muzicală. E vorba de un jurnal, așa cum o spune și textul tipărit pe coperta a patra „De ce «9 caiete albastre»? Pentru că am cumpărat 9 caiete de la librărie, pentru că le-am scris timp de 9 vacanțe. aici și aiurea”. Nu știm care au fost cele „9 vacanțe”, întrucât cartea este datată 9 iulie 1977—9 august 1981. Patru ani, calendaristic, dar poate autorul și-a luat pe an câte două vacanțe și un sfert. Lăsînd gluma deoparte, ar fi totuși interesant să deducem cînd a fost scrisă cartea, și cum. Cele 9 caiete au fost scrise pe nerăsuflete, sau reprezintă doar notații preliminare, în urma cărora a fost elaborată cartea, în forma definitivă, timp de patru ani? Nu sînt întrebări gratuite, cînd e vorba de un jurnal cu aspect memorialistic, și cu atît mai mult cu cit el oferă o surpriză, atît prin conținut cit și prin stil. S-o spunem din capul locului, ne-am fi așteptat ca acest „jurnal” să se circumscrie total teatrului. Potrivit acestei prejudecăți, deschizi cartea lui Mihai Berechet și dai peste ce te aștepti mai puțin: o strălucitoare demonstrație că teatrul a răpit literaturii un scriitor, nu virtual, ci gata format. Aceasta se vede încă de la prima pagină „Cînd m-am născut, adică într-o noapte de noiembrie, noapte ploioasă, stăpînul țării era un copil de cinci ani, părăsit de bezmeticul de taică-său, care îl lăsase pe mina unui Consiliu din care făceau parte bărboși, mustăcioși, cu gulere tari, și care Consiliu se afla sub privegherea buni-

* Mihai Berechet, „Nouă caiete albastre”, Editura Muzicală, 1983.

că-și, îmbrăcată în doliu mov cu inimioară albă pe frunte și cu perle la gît — bărbatul ei murind de curînd la Sinaia în duhurile unui cancer rău mirositor. Tot atunci, Lindbergh, aviatorul american blond și cu părul creț, trecuse Atlanticul, iar Uniunea Sovietică își sărbătorea 10 ani de la Revoluție în primul plan cincinal”. În acest stil fermecător, Mihai Berechet și-a compus întreg volumul, care se află la granița dintre jurnal și memorii. El ne coboară și ne urcă pe firele unei genealogii caracterizate atît de scrupulos și cu atîta talent, de parcă ar fi vorba de o ficțiune literară, și nu de o autobiografie; cu aceeași fluentă, desfășoară o monografie sociologică din familia studiilor „La vie quotidienne dans”... Unde? În Brăila românească, așezată în context european, căci orașul, port fiind, avea și atunci un ritm de viață și o dimensiune culturală de anvergură continentală. Cum era „la vie quotidienne”, în Brăila acelei vremi, bineînțeles în viziunea lui Mihai Berechet? O feerie multinațională, cu centrul în „Strada Regală”, populată de bijutieri, blănari, cofetari, de negustori de tot felul, francezi, nemți, evrei, turci, greci și armeni, cu cinematografe și spectacole de revistă și, bineînțeles, cu promenade de-a lungul cheiului.

Din punct de vedere biografic, autorul a traversat o perioadă istorică dintre cele mai zbuciumate; ecourile istoriei pătrund în viața lui particulară, și i-o tulbură. Memoriile sale sînt simpatice și prin sugestia de sărbătoare fără sfîrșit, de spectacol al unui veac văzut mai ales pe latura pleziristă și triumfătoare. Căci Mihai Berechet intră în categoria celor a căror viață e nu un continuu act de eroism, ci un triumf. El are o copilărie fabuloasă, intră la două facultăți deodată (teatru și drept), cunoaște pe mulți dintre monștrii sacri, ajunge să joace alături de ei și să lucreze cu ei. Viața îi oferă de toate: o căsnicie calmă, un socru celebru, lipsurile materiale nu-l ating, satisfacții profesionale însemnate și călătorii în toată lumea, chiar și în Lumea Nouă, prieteni interesanți și prietenii lungi și profitabile intelectual (Mihai Berechet are, se pare, cultul prieteniei). Un acut simț al observației sociale și morale produce notații foarte intere-

sante, imbogălite prin amănuntul caracteristic. Și, totuși, parcă acestui jurnal memorialistic îi lipsește ceva ca să fie pe de-a-ntregul literatură, și anume „drama”. Brăila lui Mihai Berechet e altceva decit Brăila lui Panait Istrati, care a pornit către Europa exact în anii

cind se năștea și autorul „caietelor”; dacã la Panait Istrati biografia este de natura dramei, la Mihai Berechet ea pare un vodevil. Dar unul de cea mai bună calitate.

Mariana BRĂESCU

VIORICA DINESCU

Teatrul de umbre turc

Studiul Vioricai Dinescu încearcă o familiarizare a cititorului român cu specificul teatrului de umbre turc, domeniu puțin cunoscut publicului nostru.

Materialul, foarte bogat, este structurat în cinci capitole construite pe baza unor comparații și interferențe între teatrul turc și teatrul altor culturi, avându-se în vedere și răspîndirea acestui gen de spectacol de umbre pe alte meridiane ale lumii. Privită astfel, cartea pare că se scrie singură. Acest fapt se datorează structurii circulare a conținutului: se pleacă de la esența acestei mobilități de teatru (tehnica spectacolului, personaje, tipuri etnice, trăsături dominante), se face un scurt istoric, se trece la o descriere detaliată a evoluției jocului (începînd cu secolul al XVI-lea și pînă în secolul XX), ajungîndu-se în final la o interferență între dramaturgia turcã și cea de păpuși românească sau chiar între teatrul de umbre turc și cel cult românesc. Viorica Dinescu reușește, astfel, să convingă cititorul român, nefamiliarizat cu respectivul domeniu, de complexitatea teatrului de umbre, de importanța și influența lui în dramaturgia universală. Asimilarea unor mituri și simboluri reprezintă o mărturie a con-

tactului dintre cultura turcã și cultura unor civilizații străvechi. Se remarcă faptul că teatrul de acest tip își are originile tematice în realitatea socială a timpului, constituînd o amplă frescă a vieții din diferite perioade istorice. Specificul dramaturgic derivă nu numai din realizarea scenică proprie teatrului de umbre, determinată și de anumite constrîngerii culturale specifice, ci și din dialogul complicat care relevă o anumită semiotică a jocurilor de cuvinte. Sursele comicului sint, deci, numeroase: comicul oferit de polisemantismul cuvintelor, de echivocul verbal, de folosirea unor nume proprii sau de confuzia de sens între cuvinte. Unele dintre aceste surse apar și în teatrul nostru cult (la Caragiale sau în opera lui Anton Pann).

Autoarea acordă importanță confluenței dintre teatrul de păpuși românesc și cel de umbre turc, precizînd că acest fenomen a fost remarcat la început de Lazăr Șăineanu iar mai tîrziu de Tudor Vianu.

Cartea de față vine să completeze ceea ce s-a scris pînă acum în acest domeniu, aducînd o viziune clară, nouă, asupra subiectului.

Bibliografia prezentată reflectă preocupări vechi ale unor critici de seamă privind sursele, dezvoltarea și importanța acestui tip de spectacol. Credem că lucrarea aduce o serie de informații bogate, interesante și o recomandăm tuturor iubitorilor de cultură ca pe o carte de referință (în cazul în care se mai găsește în librării ? !).

Elvira MEDAR

(Continuare de la p. 65)

diență, însumînd, în mai puțin de doi ani, aproape 200 de reprezentații. Fără să-l considerăm drept reprezentativ pentru stilul instituției constănțene, am avut bucuria de a vedea încă o dată, într-o confruntare internațională, cum actorii izbutesc, prin temperament și măiestrie, să anime o sală de specialiști,

stîrnind reptate aplauze la scenă deschisă. Succesul a și fost răsplătit, dealtfel, cu cea mai înaltă distincție acordată colectivelor-oaspeți Premiul I și Medalia de aur pentru cea mai bună interpretare actriței Aneta Forna-Christu, un talent remarcat și în alte festivaluri internaționale.